

Beleidskader Openbare Ruimte in nieuw perspectief

Wat willen we bereiken?

De in 2016 vastgestelde visie Openbare Ruimte in nieuw perspectief omvat vijf speerpunten:

1. Klimaatbestendig en duurzaam
2. Samenwerken aan de stad
3. Differentiatie maakt 't verschil
4. Uitnodigend en bruikbaar
5. Groenwaarden en groenwaardering

Daarnaast gaat de visie uit van de basisprincipes:

- a. Innoveer
- b. Schoon, heel en veilig
- c. Betaalbaar en uitvoerbaar
- d. Maatschappelijk verantwoord
- e. Oog voor de stad

Het beleidskader Openbare Ruimte in nieuw perspectief stelt de kaders voor het beheer, onderhoud en vervangingsonderhoud in de openbare ruimte.

In het uitvoeringsprogramma bij de visie is een drietal projecten benoemd die tezamen tot de invulling van dit beleidskader hebben geleid:

1 Gebiedsgericht werken

Gebiedsgericht werken biedt de mogelijkheid voor een integrale aanpak van gebieden. Waarbij vervangingsonderhoud, duurzaamheidsmaatregelen en bewonerswensen in samenhang efficiënt kunnen worden geregeld.

2 Beheerkwaliteit en beheerkosten

Door een transparante kostentoedeling per gebied en per object (groen, wegen, etc) kan een betere afweging gemaakt worden in de gewenste beheerkwaliteit in relatie tot de beschikbare middelen. De afweging van ideeën en wensen van ondernemers en bewoners kan in een transparant proces plaatsvinden. Doel is immers dat bewoners en gebruikers meer stem krijgen in de inrichting van hun leefomgeving.

3 Ontschotten

Met het ontschotten van budgetten kan meer maatwerk worden geboden in beheer en onderhoud van de openbare ruimte.

Wat gaan we daarvoor doen?

1. Gebiedsgericht werken

Het gebiedsgericht werken kent de volgende uitgangspunten:

1. **Bewonersparticipatie**

In de vormgeving van de aanpak is bewonersparticipatie een belangrijk onderdeel. Met de bewoners worden wensen en mogelijkheden verkend voor aanpassingen in de openbare ruimte binnen de in dit beleidskader en in de begroting gestelde kaders.

2. **Werken vanuit een integrale aanpak**

Door gebiedsgericht te werken worden alle aandachtspunten in een gebied integraal benaderd. Dat biedt meer zicht op kansen en mogelijkheden tot innovatie.

3. **Verlaging kosten beheer en onderhoud**

Door de oppervlakte van de openbare ruimte te verkleinen door verkoop of het in beheer geven aan bewoners kunnen de kosten van beheer en onderhoud lager worden. Met het (her)inrichten van de openbare ruimte met goedkoper te onderhouden materialen of begroeiing kan eveneens een kostenbesparing worden gerealiseerd.

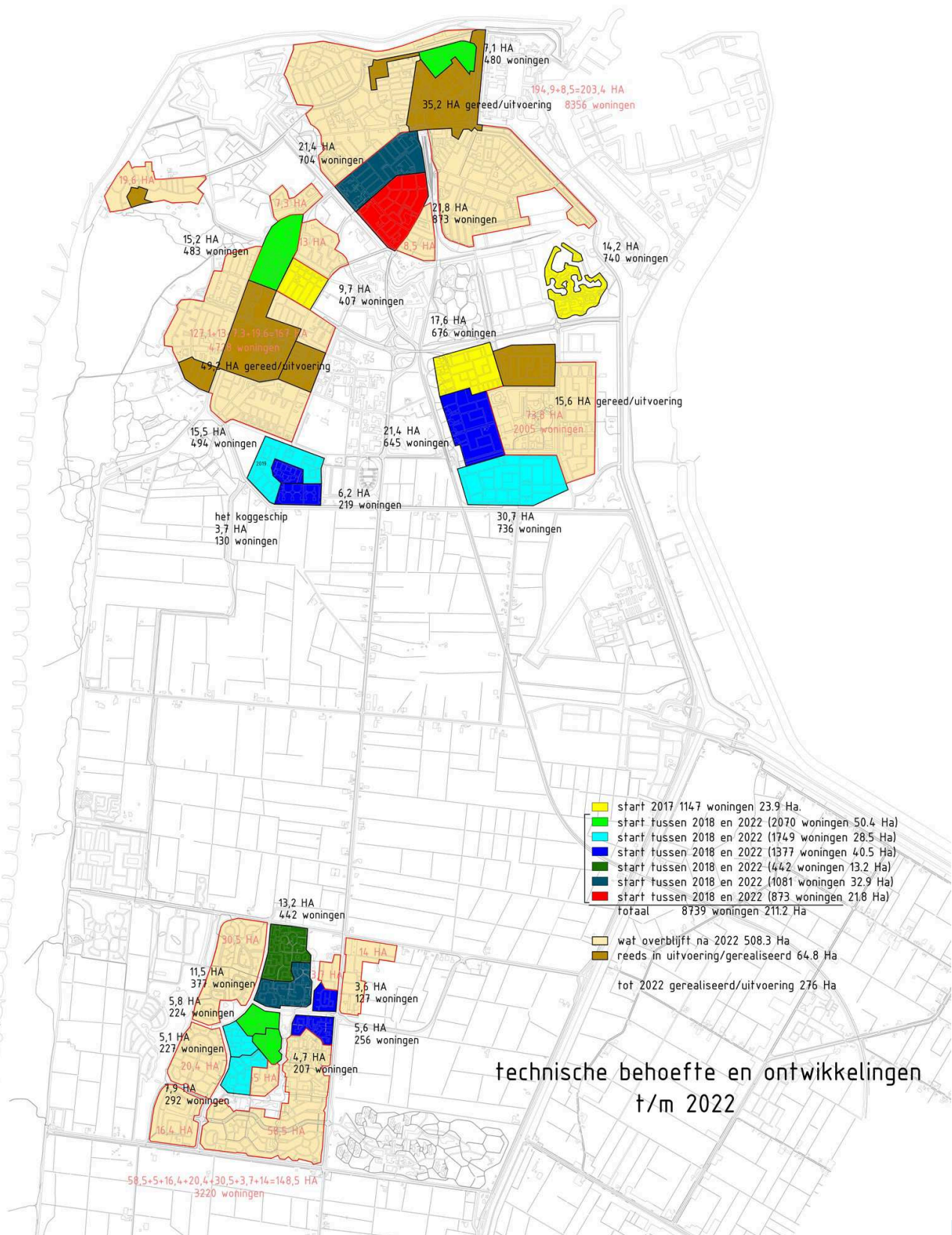
4. **Klimaatbestendig en duurzaam**

Bij het klimaatbestendig en duurzaam maken van een gebied kijken we o.a. of het regenwater op een andere manier kan worden verwerkt, bijvoorbeeld door het rechtstreeks –zonder tussenkomst van riolering- af te voeren naar het oppervlaktewater. Ook kijken we of we de hoeveelheid ‘steen’ - verhard oppervlak zoals wegen en pleinen- terug kunnen brengen. Het introduceren van meer groen (bomen) kan een verbetering brengen om zo de hittestress in de wijk te reduceren en voor een betere kwaliteit van het drinkwater zorgen als de leidingen in de schaduw van de bomen komen te liggen. Het vervangen van confessionele armaturen door ledverlichting geeft een energiebesparing. Dit zijn slechts enkele voorbeelden. Per wijk kijken we welke maatregelen we kunnen nemen, dit blijft maatwerk.

5. **Prioriteit voor achterstallig onderhoud**

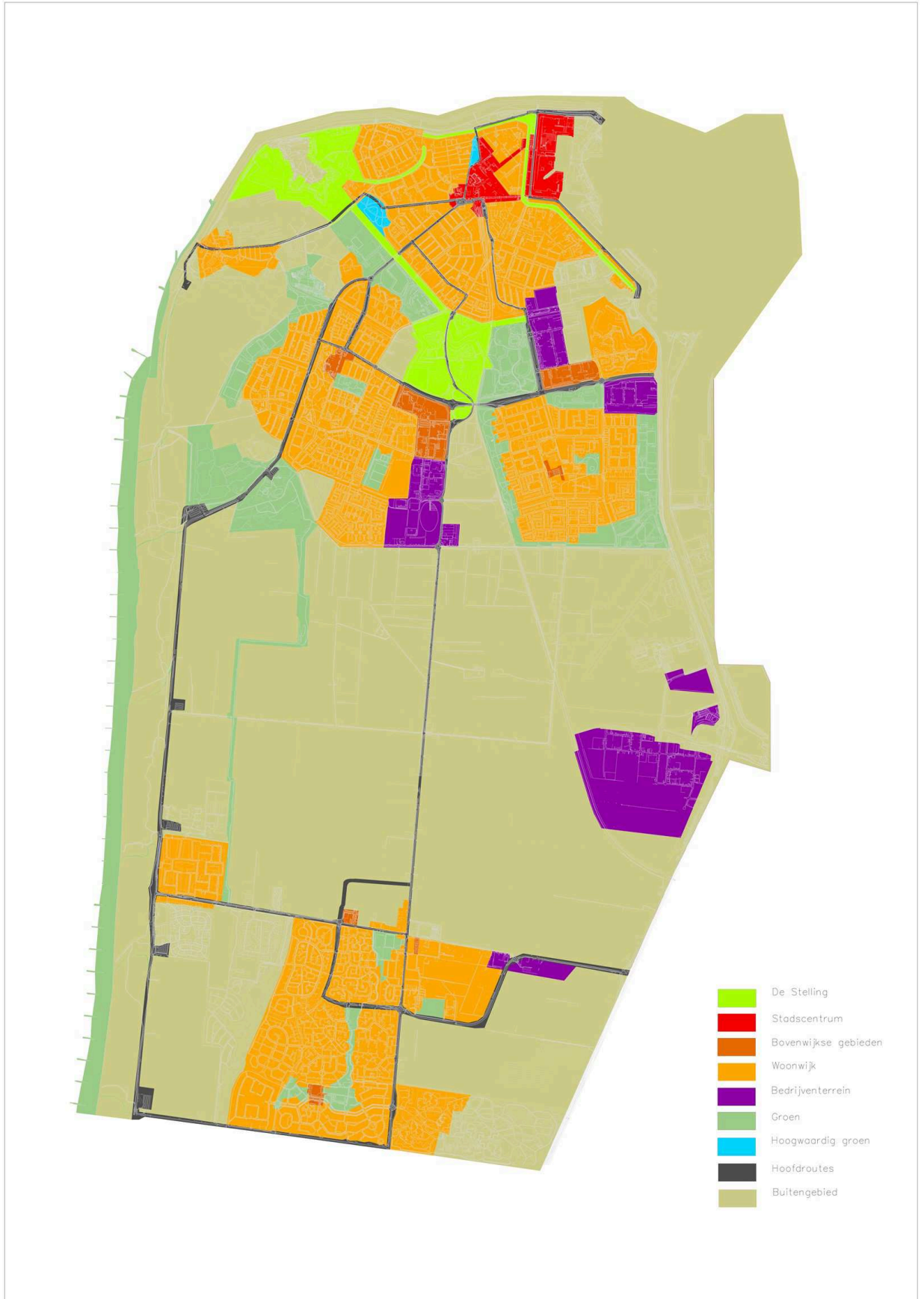
We kiezen in de woongebieden voor een efficiënte aanpak door in de prioritering van de gebieden de noodzaak van achterstalligonderhoud zwaar te laten meewegen. In de aanpak van de gebieden verkennen we met de bewoners de mogelijke locaties waar de kosten kunnen worden gereduceerd door het anders inrichten van de openbare ruimte of verkoop van snippergroen.

De keuze van de gebieden die in de periode 2017-2027 worden aangepakt is weergegeven op de kaart op de volgende bladzijde. De verdeling in jaarschijven is indicatief en wordt per jaarschijf uitgewerkt en vastgesteld door het college binnen de uitgangspunten van dit beleidskader en de programmabegroting.

technische behoefte en ontwikkelingen
t/m 2022

2. Beheerkwaliteit en -kosten

Om differentiatie mogelijk te maken is een gebiedsindeling ontwikkeld in negen deelgebieden (kaart op de vorige pagina). De indeling van deze kaart in negen gebieden komt voort uit de keuze om gebieden te begrenzen die door vergelijkbare kenmerken van de openbare ruimte worden gekenmerkt en de wens om binnen deze gebieden eenzelfde beheer niveau te kiezen. Om versnippering te voorkomen, hetgeen kostenverhogend is in de aanbesteding, is het aantal gebieden gemaximeerd op negen.

Beleidsuitgangspunt: In het beheer en onderhoud van de openbare ruimte kiezen we de volgende beheer niveaus:

a. Stadscentrum	niveau A
b. De Stelling:	niveau B
c. Bovenwijkse gebieden:	niveau B
d. Woonwijken	niveau B
e. Bedrijventerrein	niveau B
f. Groen	niveau B
g. Hoogwaardig groen	niveau B
h. Hoofdroutes	niveau B
i. Buitengebied	niveau C (asfaltverharding op niveau B)

Een nadere uitwerking van deze deelgebieden op de verschillende onderdelen van de openbare ruimte is weergegeven in bijlage 1.

Alle voor de beheerplanning benodigde informatie is ingevoerd in een systeem dat inzichtelijk maakt hoe de gemeentelijke beheerkosten veranderen als in een of meerdere gebieden het onderhoudsniveau voor een of meer van de onderdelen van de openbare ruimte worden aangepast. Op deze wijze kunnen de kosten verbonden aan het gewenste beheerkwaliteit inzichtelijk worden gemaakt. Tegelijkertijd kunnen met binnen de voor de openbare ruimte beschikbaar gestelde middelen transparante keuzes worden gemaakt waar door een bezuiniging door een lagere beheerkwaliteit een hogere beheerkwaliteit elders kan worden gevonden.

3. Ontschotten

Binnen het begrotingsprogramma Openbare Ruimte worden de budgetten voor beheer en onderhoud van de verschillende onderdelen van de openbare ruimte ontschot om deze differentiatie naar beheer mogelijk te maken. Uitzondering hierop zijn de middelen voor onderhoud en vervanging van riolering, aangezien de hoogte van de rioolheffing direct samenhangt met de daaraan verbonden kosten.

4. Achterstallig onderhoud

Bij de vaststelling van dit beleidskader is nog sprake van achterstallig onderhoud. De onder 2 gemaakte keuzes in beheerkwaliteit maken dat het achterstallig onderhoud niet verder oploopt. Bestaand achterstallig onderhoud (peildatum 1/1/2017 € 13,3 mln) kan alleen worden ingelopen met extra inzet en middelen.

Beleidsuitgangspunt. Binnen de woonwijken wordt het achterstallig onderhoud meegenomen in het gebiedsgericht werken. In de andere gebieden wordt het onderhoud ingelopen in tien jaar.

5. Vervangingsonderhoud

Naast het reguliere beheer en onderhoud dient er ook vervangingsonderhoud (rehabilitatie) te worden uitgevoerd. Daarvoor gelden vaste termijnen.

Voor vervangingsonderhoud (rehabilitatie) geldt dat dat er de komende vijf jaar geen grootschalige vervanging van de kapitaalgoederen wegen en kunstwerken is te verwachten, omdat het in deze periode is meegenomen in het achterstallig onderhoud en het gebiedsgericht werken.

In de systematiek voor onderhoud aan kapitaalgoederen maken we gebruik van landelijk toegepaste richtlijnen en kwaliteitsbeelden. De inhoudelijke beleidsuitgangspunten zijn per onderdeel hieronder beschreven.

Wegen

De hoeveelheid benodigd onderhoud wordt bepaald op basis van de wegbeheersystematiek van het CROW. In de prioriteitstelling ligt de nadruk op de gebiedsgerichte werkwijze en de veiligheid.

Civiele kunstwerken

De kwaliteit van de civiele kunstwerken moet voldoen aan de Wegenwet 1930 en het Bouwbesluit 2012. Veiligheid, functionaliteit en constructieve duurzaamheid zijn de uitgangspunten voor het bepalen van het onderhoud.

Openbaar groen

De heesterbeplanting wordt volgens de normering van de CROW beoordeeld op de technische kwaliteit van beschadiging, kale plekken, snoeibeeld en vitaliteit. Rekening moet worden gehouden met natuurwetgeving, zoals de Flora- en faunawet en de wettelijke zorgplicht aan bomen. Via de gebiedsgerichte aanpak worden in samenspraak met de bewoners keuzes gemaakt in het benodigd vervangingsonderhoud en de gewenste beleving van het openbaar groen binnen de daarvoor beschikbaar gestelde middelen.

Riolering

Het bestuursakkoord Water is uitgangspunt. Hieruit wordt gericht op verbetering van de kwaliteit, verminderen van kwetsbaarheid en het besparen op kosten. Vanuit de visie *Openbare ruimte in nieuw perspectief* gaat het daarbij om zaken als klimaatadaptatie, levensduur verlengd onderhoud en risico gestuurd beheer. De kosten van beheer en onderhoud hebben doorvertaling in de hoogte van de rioolheffing. De prioriteiten in vervangingsonderhoud bepalen mede de prioritering van gebieden voor een bredere aanpak van de openbare ruimte omdat het gelegenheid biedt voor kostenbesparing waar werkzaamheden gecombineerd worden.

Openbare Verlichting

Van de bijna 13.000 armaturen in de gemeente Den Helder hebben ruim 1600 de technische levensduur van 40 jaar overschreden. Van armaturen ouder dan 20 jaar (totaal 3000 stuks) daalt de lichttechnische kwaliteit wat de sociale veiligheid en verkeersveiligheid beïnvloedt.

Voor het vervangen van lampen wordt de economische levensduur aangehouden volgens opgave van de fabrikant. Voor het netwerk geldt een vervangingsgrondslag van 80 jaar. Het risico van storingen verkleinen we door het uitfaseren van combinet en deze te vervangen door solonet. Tevens wordt ingezet op standaardisatie van masten en armaturen. In het gebiedsgericht werken wordt de plaatsing en het areaal van de masten opnieuw beoordeeld en gewogen. Bij vervanging kiezen we voor LED-verlichting.

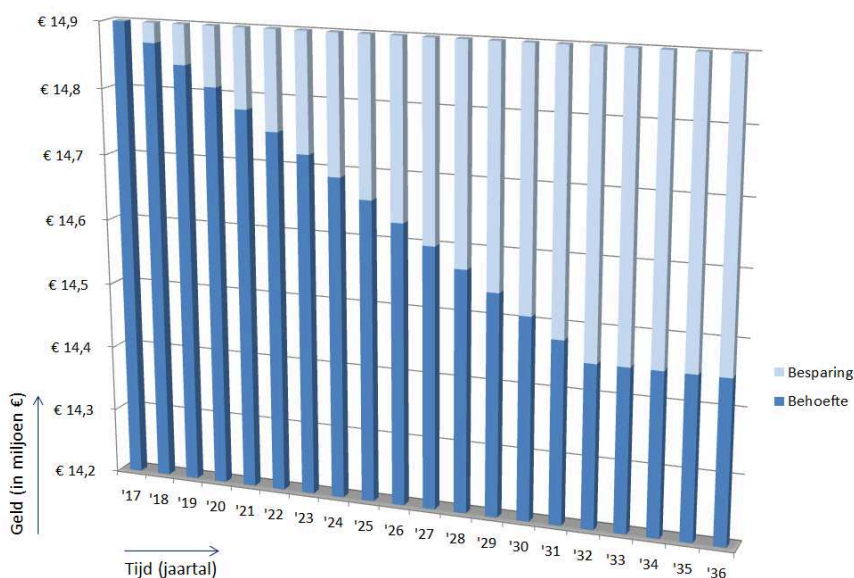
Wat mag het kosten?

1 Beeldkwaliteit

Het gekozen beheerniveau vergt structureel € 810.000 extra per jaar ten opzichte van de bedragen opgenomen in de in november 2016 vastgestelde begroting. De middelen worden jaarlijks bij de kadernota beschikbaar gesteld. Op basis van het beschikbaar gestelde bedrag bepaalt het college op welke onderdelen het onderhoudsniveau eventueel verlaagd moet worden. Een verlaging voor asfalt is niet mogelijk omdat er in dat geval sprake zou zijn van kapitaalvernietiging.

2 Gebiedsgericht werken

Om de inrichting van de openbare ruimte van het woongebied uiterlijk in 2032 via het gebiedsgericht werken te hebben verbeterd op de factoren bewonerswensen, beheerefficiency, duurzaamheid en klimaatbestendigheid vergt voor de komende vijftien jaar een structurele impuls van € 1,28 mln per jaar. Hier tegenover staat echter een structurele besparing in het beheer- en onderhoudsbudget (vanaf 2018 ten opzichte van de in november 2016 vastgestelde begroting die oploopt tot €450.000 in 2032). Dat ondanks deze besparing de structurele lasten van beheer en onderhoud vanaf 2032 toch nog hoger liggen dan het huidige budget is te verklaren uit het feit dat op dit moment het tekort in het beheerbudget groter is dan de besparing in 2032 (€810.000 - €450.000).

3 Overig achterstallig onderhoud

Het ontstane achterstallig onderhoud in de gebieden die niet meegenomen worden in de gebiedsgerichte aanpak vergt gedurende tien jaar een inhaalslag die zich vertaalt in een gedurende deze periode structurele last van 1,3 mln per jaar.

4 Consequenties voor de begroting

In onderstaande tabel is aangegeven wat de jaarlasten zijn van de hiervoor genoemde maatregelen ten opzichte van de meerjarenbegroting zoals deze in november 2016 is vastgesteld. Met de gebiedsgerichte aanpak wordt in vijftien jaar het woongebied aangepakt. In de eerste tien jaar passen we twee derde van het woongebied aan. Daarna zetten we de aanpak voor de overige woongebieden door. De kosten zijn dan lager omdat het achterstallig onderhoud dan inmiddels is weggewerkt. De fluctuatie in kosten per jaar door het verschil in omvang van de op te pakken woongebieden wordt opgevangen via een egaliseriereserve.

Tabel 1: Extra middelen: inzet, financiering, dekking en jaarlast

	Bedrag	Jaarlijkse investering	Looptijd investering	Financieringsmethode	Financieringslooptijd	Dekking uit	Jaarlast 2018-2027	Jaarlast 2028-2032	Jaarlast 2033-2062
Gebiedsgericht									
Aanpassen	19,2 mln	1,28 mln	15 jaar	100% kapitaliseren	30 jaar	- riool gerelateerd werk: uit het rioolfonds; - overige werk: dekking uit algemene middelen	Oplopend van €643K naar €1,2 mln	Oplopend van €643K naar €841K	Aflopend van €835K naar 0 in 2056
Achterstallig onderhoud	7,2 mln	0,72 mln	10 jaar	1,35 mln kapitaliseren	30 jaar	bestemmingsreserve vormen uit algemene reserve, daar kapitaallast uit betalen			
				5,85 mln niet kapitaliseerbaar	10 jaar	bestemmingsreserve vormen uit algemene reserve			
Niet gebiedsgericht									
Achterstallig onderhoud	6,1 mln	0,61 mln	10 jaar	0,41 mln kapitaliseren	30 jaar	bestemmingsreserve vormen uit algemene reserve, daar kapitaallast uit betalen	Oplopend van €575K naar €587K	Aflopend van €17K naar 0 in 2057	
				0,57 mln niet kapitaliseerbaar	10 jaar	bestemmingsreserve vormen uit algemene reserve			
Regulier onderhoud									
Beeldkwaliteit	Aflopend van €810K in 2018 naar €360K in 2033, daarna €360 per jaar		Structureel	Niet kapitaliseerbaar	Structureel	algemene middelen	Aflopend van €810K naar €360K	Structureel €360K	

Hoe kunnen we erop sturen?

In de P&C-cyclus vindt binnen het programma openbare ruimte de verantwoording plaats over de gemaakte kosten voor beheer en onderhoud. In de paragraaf kapitaalgoederen wordt de voortgang in het inlopen van het achterstallig onderhoud in beeld gebracht. In de paragraaf Openbare Ruimte wordt ook verantwoording afgelegd op de voortgang van de gebiedsgerichte aanpak en de financiële verantwoording daarvan. Daarnaast stuurt het college jaarlijks in december het jaarprogramma voor het volgende jaar naar de raadscommissie S&B. De voortgang van het programma en de monitoring van het proces wordt jaarlijks in mei voor de raadscommissie van mei geagendeerd. De bevindingen kunnen dan leiden tot bijsturing in het lopende jaar of nieuwe inzichten voor de kadernota die een maand later wordt vastgesteld. Daarnaast zijn er de meerjarenprogramma's voor de openbare ruimte. Via de paragraaf kapitaalgoederen vindt daarop de verantwoording plaats.

Bijlage 1. Beheerkwaliteit per gebied

Gebiedstype	Bovenwijkse gebieden			Woonwijk			Hoogwaardig groen			Buitengebied		
	De Stelling	Stadscentrum	gebieden	Woonwijk	Bedrijventerrein	Groen	Hoogwaardig groen	Hoofdroutes	Buitengebied			
Groen												
bomen	B	A	B	B	B	B	B	B	B	B	C	C
beplanting	B	A	B	B	B	B	B	B	B	B	C	C
bosplantsoen	B	A	B	B	B	B	B	B	B	B	C	C
gras en kruiddachtigen	B	A	B	B	B	B	B	B	B	B	C	C
Straatmeubilair												
straatmeubilair	B	A	B	B	B	B	B	B	B	B	C	C
speelvoorzieningen	B	A	B	B	B	B	B	B	B	B	C	C
openbare verlichting	B	A	B	B	B	B	B	B	B	B	C	C
Reiniging												
afvalbakken legen	B	A	B	B	B	B	B	B	B	B	C	C
vuil op (half)verharding	B	A	B	B	B	B	B	B	B	B	C	C
vuil in groen	B	A	B	B	B	B	B	B	B	B	C	C
graffiti & aanplakbiljetten	B	A	B	B	B	B	B	B	B	B	C	C
Verharding												
asfaltverharding	B	A	B	B	B	B	B	B	B	B	B	B
elementenverharding	B	A	B	B	B	B	B	B	B	B	C	C
belijning en markering	B	A	B	B	B	B	B	B	B	B	C	C
halfverharding	B	A	B	B	B	B	B	B	B	B	C	C
Civiele kunstwerken												
Civiele kunstwerken	B	A	B	B	B	B	B	B	B	B	C	C

Beschikbare budget	€ 7.162.402
Beheerscenario	€ 7.968.200
Verschil	€ -805.798